

№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 144 sahifa,
2-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatievna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
Xalilayev Batirjon Taxirovich	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений.....	133
Аслонова Гуллола Акрам кизи	
Понятие эмоционально-оценочной лексики.....	137
Каримбаев Ниетбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения.....	140
Умарова Дильфуза Маматкуловна	

AXLOQIY QADRIYATLAR ASOSIDA MILLIY ERTAKLARDAN FOYDALANISH TEXNOLOGIYASI

Kayumova Nargiza Mirziyatovna

Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası dotsenti
Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi

Maktabgacha ta'lim nazariyasi va metodikasi yo'nalishi I-bosqich
magistranti
Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirish jarayonining pedagogik ahamiyati yoritilgan. Milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi, uning mazmuni, tarbiyaviy imkoniyatlari hamda maktabgacha ta'lim jarayonida qo'llash usullari tahlil qilingan. Milliy ertaklar orqali bolalarda yaxshilik va yomonlikni farqlash, ijobiy xulq-atvorni shakllantirish, milliy o'zlikni anglash va ma'naviy qadriyatlarga hurmat tuyg'ularini rivojlantirish imkoniyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim tarbiyasi, milliy qadriyatlar, milliy ertaklar, pedagogik texnologiya, axloqiy tarbiya tamoyillari.

Abstract: This article examines the pedagogical aspects of forming moral values in senior preschool children. It analyzes the content and educational potential of using national fairy tales as a pedagogical technology in preschool education. The role of national fairy tales in developing children's understanding of good and evil, positive behavior, national identity, and respect for moral values is substantiated.

Key words: preschool education, moral values, national fairy tales, pedagogical technology, principles of moral education.

Аннотация: В статье рассматриваются педагогические аспекты формирования нравственных ценностей у детей старшего дошкольного возраста. Анализируются содержание и воспитательные возможности технологии использования национальных сказок в системе дошкольного образования. Обоснована роль национальных сказок в формировании у детей представлений о добре и зле, положительного поведения, национальной идентичности и уважения к духовным ценностям.

Ключевые слова: дошкольное образование, нравственные ценности, национальные сказки, педагогическая технология, принципы нравственного воспитания.

KIRISH

Jahon miqyosida yosh avlodni milliy iftixor ruhida tarbiyalash, milliy madaniyatni rivojlantirish barkamol shaxs kamolotini ta'minlovchi asosiy omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu maqsadni ko'zlagan holda innovatsion ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsni ma'naviy-ma'rifiy va madaniy jihatdan shakllantirishga asos bo'luvchi o'quv materiallari hamda ta'lim texnologiyalaridan unumli foydalanish bugungi kunda taraqqiyotning global tendensiyasi hisoblanadi.

Ayni vaqtda Yaponiya, Janubiy Koreya va Germaniya kabi rivojlangan mamlakatlarda shaxsni ma'naviy-axloqiy rivojlantirishning nazariy-amaliy asoslarini uyg'unlashtirgan holda, tafakkur mahsuli bo'lgan xalq og'zaki ijodi vositasida milliy g'urur tuyg'ulariga ega insonni kamol toptirish qonuniyatlarini tadqiq etish insoniyat madaniyatining yuksalish omillaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Jamiyat taraqqiyoti, avvalo, ma'naviy barkamol va axloqan yetuk avlodni tarbiyalashga bog'liq. Bugungi globallashuv sharoitida yoshlarning ongiga milliy qadriyatlar, ezgulik, halollik, vatanparvarlik va mehnatsevarlik kabi fazilatlarni singdirish dolzarb masalalardan biridir. Shu jihatdan xalq og'zaki ijodi, ayniqsa milliy ertaklar, tarbiya vositasi sifatida beqiyos ahamiyatga ega. Milliy ertaklar xalqning ko'p asrlik hayotiy tajribasi, orzu-intilishlari va axloqiy qarashlari mujassam bo'lgan ma'naviy merosdir. Ular orqali bolalar yaxshilik va yomonlikni farqlashni, to'g'ri xulosa chiqarishni hamda ijobiy qahramonlarga ergashishni o'rganadilar.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirishda tarixiy, milliy, ma'naviy qadriyatlarimizdan samarali foydalanish bo'yicha faylasuf, adabiyotshunos, pedagog, siyosatshunos va boshqa sohalarning yetakchi vakillari turli davrlarda shug'ullanganlar va hozirda ham izlanishlar olib bormoqdalar. Yosh avlodga axloqiy tarbiya berishda qadriyatlardan foydalanish bo'yicha M. Inomova, O. Musurmonova, U. Mahkamov, S. Nishonova, N. Ortiqov, M. Qurbonovalarning pedagogika fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozgan dissertatsiyalarida to'xtalib o'tilgan bo'lsa, ma'naviy-ma'rifiy qadriyatlar asosida kasbiy madaniyat va ma'naviy madaniyatni shakllantirishga oid muammolarni hal etishga G.N. Volkov, A.Sh. Gashimov, S.X. Temurova, Z.K. Ismoilova, A. Mamajanov, O. Musurmonova, S.N. Nurmatov, A.F. Xantibidze, R.K. Choriyev, A.Z. Izmaylov, B.H. O'rozov, Z.F. Mirtursunov, I. Raximov, G.H. Ibragimova va boshqalarning ilmiy tadqiqot ishlari bag'ishlangan.

Faylasuf olimlardan I. Mo'minov, M. Xayrullayev, E. Yusupov, J. Tulenov, A. Jalolov, I. Imomnazarov va Q. Nazarovlar milliy, ma'naviy, tarixiy merosimizning turli qirralari hamda takomil bosqichlari to'g'risida fikr yuritganlar.¹

Pedagog olimlardan I. Valixo'jayeva va M. Komilova maktabgacha ta'lim va tarbiya tizimini rivojlantirishning turli jabhalarini tadqiq etganlar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish uzluksiz jarayon bo'lib, uning maktabgacha ta'lim bosqichi alohida o'rin egallaydi. Ertaklar xalq og'zaki ijodining namunasi bo'lib, xalqning hayoti haqida so'zlab beradi. Ota-bobolarimiz yosh avlodni har tomonlama tarbiyalashda ertak va rivoyatlardan foydalan-ganlar. Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi – bu ertaklarni ta'sirchan usullar (sahnalashtirish, suhbat, rolli o'yinlar) orqali bolalarga yetkazish, ulardagi ezgulik, halollik va vatanparvarlik kabi fazilatlarni singdirish jarayonidir. Bu jarayon ertak mazmunini tahlil qilish, qahramonlarni tahlil etish va axloqiy xulosalar chiqarish bosqichlarini o'z ichiga oladi, bu esa bolalarda ma'naviy tarbiyani shakllantiradi.

Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi – bu ta'lim-tarbiya jarayonida milliy ertaklar orqali bolalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlarni shakllantirishga qaratilgan pedagogik tizimdir. Ushbu texnologiya ayniqsa maktabgacha ta'lim va boshlang'ich sinflarda samarali hisoblanadi. Milliy ertaklar – xalqning ma'naviy xazinasi bo'lib, unda asrlar davomida shakllangan axloqiy me'yorlar mujassamdir. Ularni pedagogik texnologiya asosida tizimli qo'llash yosh avlodni barkamol, ma'naviy yetuk inson qilib tarbiyalashga xizmat qiladi.

Axloqiy qadriyatlar – bu jamiyat tomonidan e'tirof etilgan, inson xulq-atvorini tartibga soluvchi me'yor va tamoyillardir. Ertaklarda ushbu fazilatlar badiiy obrazlar orqali ifodalanadi. Ijodiy qahramon har doim halol, sabrli va jasur bo'ladi, salbiy qahramon esa ochko'z, yolg'onchi yoki zolim sifatida tasvirlanadi. Natijada bolalarda ijobiy fazilatlarga intilish hissi shakllanadi. Xalq ertaklari ifodalayotgan voqelikning saviyasiga, g'oyaviy mazmu-niga, obrazlar talqiniga, badiiy tili va uslubiga, voqelikni aks ettirish tarziga, syujet va kompozitsiya qurilishiga, bunda xayoliy va hayotiy uydirmaning tutgan o'rni hamda vazifasiga ko'ra tasnif qilinadi. Shu xususiyatlariga ko'ra folklorshunos V.Y. Propp xalq ertaklarini sehrli, novellistik, kumulyativ, hayvonlar haqida va hayotiy kabi besh turga bo'ladi, o'zbek ertakshunosi M. Afzalov esa ertaklarni fantastik va realistik turlarga ajratadi hamda hayvonlar haqidagi ertaklarni fantastik ertaklar tarkibiga qo'shadi. Biroq u bu tasnifga to'liq rioya qilmay, hayvonlar haqidagi ertaklarni alohida o'rganadi va shu zaylda o'zbek xalq ertaklarining uch ichki xilga egaligini e'tirof etadi. Uning shogirdi K. Imomov esa ustoz tasnifiga asoslanib, o'zbek xalq ertaklarini sehrli va hayotiy singari ikki turga bo'ladi hamda hayvonlar haqidagi ertaklarni sehrli ertaklar silsilasida o'rganishni ma'qul topadi.

O'z navbatida, hayotiy ertaklarning ham jangnoma tipidagi, ishqiy-sarguzasht tipidagi va hajviy kabi uch ichki xilini farqlab ko'rsatadi. S. Jumayeva va Z. Usmonovalarning tadqiqotlari o'zbek xalq ertaklari silsilasida hayvonlar haqidagi ertaklar alohida guruhni tashkil etishini, shuningdek, novellistik ertaklar ham talaygina ekan-ligini yorqin tasdiqlaydi.²

Milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi pedagogik jarayonni faollashtirishga xizmat qiladi. Ertakni ifodali o'qib berish, uning mazmunini muhokama qilish, sahnalashtirish va rolli o'yinlar orqali bolalar tarbiyaviy jarayonning faol ishtirokchisiga aylanadilar. Bu holat axloqiy qadriyatlarining bolalar ongiga chuqur singishiga va ularning kundalik xulq-atvorida namoyon bo'lishiga zamin yaratadi. Milliy ertaklar asosida olib borilgan mashg'ulotlar bolalarda nafaqat axloqiy fazilatlarni, balki nutq madaniyati, tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni ham rivojlantiradi. Ertaklarni qayta hikoya qilish, voqealarni davom ettirish, qahramonlarga baho berish orqali

1 Yusupov E. Inson kamolotining ma'naviy asoslari. –T.: Universitet, 1998. 34-b.

2 Jumayeva S.Ch. Hayvonlar haqidagi ertaklarning genetik asosi va spesifikasi. NDA. –T.: Fan, 1999. –B.29.

bolalar mustaqil fikrlash va axloqiy xulosa chiqarishga o'rganadilar. Shuningdek, milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligida amalga oshirilganda yanada samarali bo'ladi. Ota-onalarning tarbiyaviy jarayonga jalb etilishi bolalarda shakllanayotgan axloqiy qadriyatlarining barqarorligini ta'minlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy ertaklardan foydalanilgan mashg'ulotlarda bolalar axloqiy tushunchalarni chuqurroq anglay boshlaydilar. Ertak qahramonlarining xatti-harakatlarini muhokama qilish orqali bolalarda adolat, halollik, mehr-shafqat kabi qadriyatlarga nisbatan ijobiy munosabat shakllandi.³

Shuningdek, rolli o'yinlar va sahnalashtirish faoliyati bolalarning ijtimoiy moslashuvi hamda jamoada o'zini tutish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Mashg'ulotlar davomida bolalarning faol ishtiroki va qiziqishi sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi pedagogik jihatdan samarali va dolzarb hisoblanadi. Bu esa maktabgacha yoshdagi bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash metodikalarini takomillashtirishning pedagogik imkoniyatlarini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Каюмова Н. М., & Якубова З. З. (2021). Дошкольное образование как способ формирования образованной и воспитанной личности. In Современная наука XXI век: научный, культурный, ИТ контекст (pp. 92–95).
2. Kayumova N. M. (2013). Maktabgacha pedagogika. O'quv qo'llanma.
3. Каюмова Н. М. (2022, November). Функциональные обязанности директора дошкольной образовательной организации. In International Scientific and Practical Conference "The Time of Scientific Progress" (Vol. 1, No. 3, pp. 102–107).
4. Qodirova F. R., Toshpo'latova S. Q., Kayumova N. M., & A'zamova M. N. (2018). Preschool pedagogy. Textbook. Tashkent, 2018.
5. Kayumova N. M., & Ro'ziyeva M. M. Oilada bolalarni xalq merosi vositasida ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda xalq pedagogikasining o'rni. Uchinchi Renessans davrida maktabgacha ta'lim va tarbiyaning roli mavzusidagi talabalarning ilmiy-amaliy anjumani materiallari, 102–104.
6. Каюмова Н. М., & Базарбаева З. О. (2023, October). Речь детей как психолого-педагогическая проблема. In International Scientific Conference "Innovative Trends in Science, Practice and Education" (Vol. 2, No. 8, pp. 68–73).
7. Kayumova N. M. (2023). Educating children in the spirit of national values in preschool educational organizations and in the family. Modern Scientific Research International Scientific Journal, 1(6), 33–38.
8. Kayumova N. M., & Turg'unova M. R. (2023, January). "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim jarayonlarini tashkil etish. In International Conferences (Vol. 1, No. 2, pp. 609–612).
9. Kayumova N. M., & Turg'unova M. R. (2023, January). Maktabgacha ta'limni sifat jihatdan takomillashtirishda tarbiyachining pedagogik mahorati. In International Conferences (Vol. 1, No. 2, pp. 605–608).
10. Kayumova N. M., & Murodxo'jaeva Z. M. (2023, January). Tarbiyachining faoliyatni tashkil etish jarayonidagi ijodkorligi. In International Conferences (Vol. 1, No. 2, pp. 601–604).
11. Хакимова Н. Ж., Каюмова Н. Н., Абидова Ф. Н., & Улугмуратов Н. Х. (2021). Тени в аксонометрии и в ортогональных проекциях деталей. Интернаука, (15–2), 52–56.
12. Каюмова Н. М., & Якубова З. З. (2021). Дошкольное образование как способ формирования образованной и воспитанной личности. In Современная наука XXI век: научный, культурный, ИТ контекст (pp. 92–95).
13. Kayumova N. M. (2019). Peculiarities of teaching English in ESP classes. Modern Scientific Research, 128.
14. Каюмова Н. М., & Пирмухамедова М. Э. (2019). Руководитель дошкольной образовательной организации и его функциональные обязанности. Актуальные проблемы современного образования: опыт и инновации, 42.
15. Каюмова Н. М. (2024). Андрагогическая модель взаимодействия педагогов ДОО с семьями и местным сообществом. World of Scientific News in Science, 2(2), 27–36.

3 Abdullayeva Sh. Maktabgacha ta'lim metodikasi.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.